Lieta Nr.A42622108
A3618-09/3

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2009.gada 12.martā

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese D.Suipe

piedaloties pieteicējai *A.S.* un
atbildētāja – Rīgas pašvaldības pusē pieaicinātās iestādes Rīgas domes Izglītības, jaunatnes un sporta departamenta pilnvarotajai pārstāvei Žannai Garbatovičai

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu *A.S.* (turpmāk – pieteicēja) pieteikumā par Rīgas domes Izglītības, jaunatnes un sporta departamenta (turpmāk – Departaments) 2008.gada 10.jūnija lēmuma Nr.11-1/DJJ-08-1082-pi (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu un morālā kaitējuma atlīdzinājumu.

A p r a k s t o š ā d a ļ a

[1] 2006.gada 16.jūnijā pieteicēja iesniedza pieteikumu Rīgas 13.pirmsskolas izglītības iestādē „Ābecītis" dēla reģistrēšanai rindā uz 2008.gada septembri, norādot priekšrocību – māsa/brālis jau uzņemts iestādē. Pieteicējas dēlu reģistrēja prioritātes kārtībā ar 6.kārtas numuru.

2008.gada 14.aprīlī, veicot pārreģistrāciju, pieteicējas dēls izslēgts no prioritātes rindas māsa/brālis, jo kopš 2007.gada 1.septembra pieteicējas meita biju sākusi apmeklēt skolu.

Pieteicēja 2008.gada 13.maijā apstrīdēja Rīgas 13.pirmsskolas izglītības iestādes „Ābecītis" vadītājas lēmumu par prioritātes „māsa/brālis" noņemšanu Departamentā.

2008.gada 10.jūnijā Departaments pieņēma pārsūdzēto lēmumu, apstājot Rīgas 13.pirmsskolas izglītības iestādes „Ābecītis" vadītājas lēmumu negrozītu.

Pārsūdzētajā lēmumā norādīts turpmāk minētais.

Izglītības likuma 17.panta ceturtās daļas 2.punkts noteic, ka vietējā pašvaldība nodrošina savā administratīvajā teritorijā dzīvojošos izglītības vecumu sasniegušos bērnus ar vietām izglītības iestādēs pirmsskolas izglītības, pamatizglītības un vidējās izglītības iegūšanai.

Saskaņā ar Vispārējās izglītības likuma 26.panta pirmo daļu, pašvaldību vispārējās pirmsskolas izglītības iestādēs izglītojamos uzņem izglītības iestādes dibinātāja noteiktajā kārtībā, ievērojot Izglītības likuma un citu likumu prasības.

Rīgas domes 2007.gada 19.jūnija Saistošie noteikumi Nr.79 „Pirmsskolas vecuma bērnu reģistrācijas un uzņemšanas kārtība Rīgas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs un iestādēs, kas īsteno pirmsskolas izglītības programmas" (turpmāk Saistošie noteikumi Nr.79) nosaka kārtību, kāda jāievēro izglītības iestādēm, reģistrējot un uzņemot bērnus minētajās iestādēs. Saskaņā ar minēto noteikumu 28.2.punktu, komplektējot grupas, izglītības iestādes vadītājs ir tiesīgs ārpus kārtas uzņemt audzēkņus, kuri tajā brīdī apgūst programmu konkrētajā iestādē, māsas (brāļus), kuri reģistrēti rindā ne vēlāk kā trīs mēnešu laikā pēc piedzimšanas.

Laikā, kad pieteicējas dēls tika reģistrēts izglītības iestādē, bija spēkā Departamenta 2006.gada 1.februāra reglamenta „Kārtība bērnu reģistrācijai un uzņemšanai Rīgas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs un iestādēs, kuras īsteno pirmsskolas izglītības programmas" (turpmāk – Reglaments) 2.19.punkts noteica, ka iestādes vadītājam ir tiesības, komplektējot grupas, ārpus rindas uzņemt iestādē uzņemto audzēkņu māsas (brāļus), kuri reģistrēti ne vēlāk kā trīs mēnešu laikā pēc dzimšanas.

Minēto tiesību normas mērķis ir vecāku interesēs, kuriem ir vairāki pirmsskolas vecuma bērni, nodrošinot bērniem pirmsskolas programmas apguvi vienā izglītības iestādē. Pielietojot Reglamentu, tika novērotas atšķirīgas tiesību normu interpretācijas un Noteikumi Nr.79 nosaka precīzāku piemērojamās tiesību normas tekstu.

Abi normatīvie akti nosaka vienotu pieeju – priekšrocība izmantojama grupu komplektēšanas brīdī. Minētais nozīmē, ka statuss „māsa/brālis" tiek piešķirts bērnam reģistrācijas brīdī, kad māsa (brālis) šajā laikā apgūst konkrētajā iestādē programmu, un tiek ņemts vērā, kad grupa tiek komplektēta. Ja grupas komplektēšanas brīdī māsa (brālis) neapmeklē iestādi, priekšrocība netiek saglabāta.

Konkrētajā gadījumā pieteicējas vecākais bērns atskaitīts no Rīgas 13.pirmsskolas izglītības iestādes „Ābecītis" 2007.gada maijā. Līdz ar to, jaunākajam brālim vairs priekšrocība nesaglabājās.

[2] 2008.gada 7.jūlijā Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicējas pieteikums par pārsūdzētā lēmuma atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu un morālā kaitējuma atlīdzinājumu. Pieteikumā norādīts tālāk minētais.

[2.1] Reģistrējot dēlu rindā 2006.gada 16.jūnijā pieteicēja paļāvās, ka saskaņā ar pastāvošo praksi bērns tiks uzņemts Rīgas 13.pirmsskolas izglītības iestādē „Ābecītis" no 2008.gada septembra. Tā laika prakse liecina, ka bērni tika reģistrēti prioritātes „māsa/brālis" kārtībā, neatkarīgi no tā, vai otrs bērns apmeklē konkrēto izglītības iestādi vai nē.

Jaunais tiesiskais regulējums saskaņā ar Saistošajiem noteikumiem Nr.97 ir pieteicējai nelabvēlīgāks, jo rindas kārtas numurs mainījās no 6. uz 112. Minētais nozīmē, ka līdz 5 gadu vecumam pieteicējas dēls nevarēs apmeklēt bērnudārzu. Pieteicējai, algojot aukli vai nodrošinot bērnu ar privāto bērnudārzu, tiks radīti materiālie zaudējumi. Rīgas domes pabalsts Ls 50 segs tikai daļu no izdevumiem.

Departaments atzinis, ka Reglamenta attiecīgā tiesību norma tika tulkota paplašināti un Saistošie noteikumi Nr.79 to precizēja.

[2.2] Saskaņā ar tiesiskās paļāvības principu valsts iestādēm jābūt konsekventām savā darbībā attiecībā uz izdotajiem normatīvajiem aktiem, ievērojot tiesisko paļāvību. Tādējādi, tiesiskās paļāvības princips aizsargā personas reiz iegūtās tiesības, proti, personas var paļauties, ka tiesības, kas reiz iegūtas, tiks saglabātas un īstenotas. Tiesiskās paļāvības princips aizsargā personas tiesības gadījumos, kad tiesiskā apstākļu maiņa pasliktina privātpersonas tiesisko stāvokli.

Valsts iestādēm ir tiesības mainīt tiesisko regulējumu, tomēr, jāparedz saudzējošāka pāreja, lai novērstu vai samazinātu personu tiesību iespējamo aizskārumu. Saistošie noteikumi Nr.79 neparedz pārejas periodu. Tādējādi, nav ievērots tiesiskās paļāvības princips.

Pieteicējas tiesiskā paļāvība ir aizsargājama, jo 2006.gada 16.jūnijā viņa saņēma skaidru atbildi, ka 2008.gada septembrī dēls tiks uzņemts pirmsskolas iestādē „Ābecītis". Savukārt, prioritāte „māsa/brālis" noņemta 2007.gada septembrī un pieteicēja par to nav informēta.

[2.3] Pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumā ietvēra prasījumu par morālā kaitējuma atlīdzinājumu, bet pārsūdzētajā lēmumā tas nav izvērtēts. Tādējādi, pieteicējas ieskatā Departaments ir atteicies apmierināt morālā kaitējuma atlīdzinājuma prasījumu.

Pieteicēja lūdz morālā kaitējuma atlīdzinājumu Ls 2000 apmērā, jo situācija, kad dēls nevar apmeklēt bērnudārzu, radījusi pieteicējai stresu – jāmeklē aukle, kas atrauj pieteicēju no darba pienākumu pildīšanas.

[3] 2008.gada 18.augustā saņemti Departamenta paskaidrojumi. Paskaidrojumos atbildētāja noraida prasījumu saskaņā ar pārsūdzētajā lēmumā norādīto, papildus paskaidrojot tālāk minēto.

[3.1] Pieņemot Saistošos noteikumus Nr.79, tiesiskās paļāvības princips nav pārkāpts, jo tiesiskais regulējums nav mainīts. Priekšrocība „māsa/brālis" tiek piešķirta ja: 1) bērns tiek reģistrēts rindā 3 mēnešu laikā no bērna piedzimšanas un tajā brīdī māsa vai brālis apgūst pirmsskolas izglītību konkrētajā iestādē; 2) priekšrocība saglabājas līdz brīdim, kamēr māsa vai brālis apgūst pirmsskolas izglītību konkrētajā iestādē. Ja neizpildās otrais noteikums, priekšrocība tiek atcelta.

[3.2] Nav pamatota pieteicējas prasība atlīdzināt morālo kaitējumu, jo nav bērnudārza vadītājas prettiesiskas rīcības.

[4] Tiesas sēdē pieteicēja uzturēja pieteikumu saskaņā ar pieteikumā sniegto pamatojumu.

Atbildētāja pārstāve noraidīja pieteikumu pamatojoties uz iepriekš minēto argumentāciju.

Motīvu daļa

[5] Iepazinusies ar lietas apstākļiem un uzklausījusi procesa dalībnieku paskaidrojumus, tiesa atzīst, ka pieteicējas pieteikums nav pamatots.

[6] Ņemot vērā iepriekš minēto, tiesa secina, ka lietā ir strīds par to, vai iestādes vadītājas rīcība, noņemot prioritāti „māsa/brālis" 2007.gada septembrī, atzīstama par prettiesisku un pieteicējai ir tiesības uz labvēlīgu administratīvo aktu – dēla uzņemšanu pirmsskolas izglītības iestādē „Ābecītis" ārpus kārtas un morālā kaitējuma atlīdzinājumu.

[7] Likuma „Par pašvaldībām" 15.panta pirmās daļas 4.punkts noteic autonomo pašvaldības funkciju - gādāt par iedzīvotāju izglītību (iedzīvotājiem noteikto tiesību nodrošināšana pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības iegūšanā; pirmsskolas un skolas vecuma bērnu nodrošināšana ar vietām mācību un audzināšanas iestādēs; organizatoriska un finansiāla palīdzība ārpusskolas mācību un audzināšanas iestādēm un izglītības atbalsta iestādēm u.c.).

Pašvaldības kompetenci izglītības jomā noteic Izglītības likuma 17.pants. Minētā panta pirmā daļa noteic, ka katrai pašvaldībai ir pienākums savā administratīvajā teritorijā dzīvojošajiem bērniem nodrošināt iespēju iegūt pirmsskolas izglītību un pamatizglītību bērna dzīvesvietai tuvākajā mācību iestādē. Tomēr, saskaņā ar 4.pantu obligāta ir vienīgi piecgadīgo un sešgadīgo bērnu sagatavošana pamatizglītības apguvei. Kā izriet no minētā likuma 58.panta, vecāku pienākums ir savu spēju un finansiālo iespēju robežās nodrošināt ģimenē bērna izglītošanai, veselībai, attīstībai un sadzīvei nepieciešamos apstākļus.

Saskaņā ar Vispārējās izglītības likuma 22.pantu pirmsskolas izglītības programmu īsteno vispārējās pirmsskolas izglītības iestādēs, pirmsskolas grupās, kā arī ģimenēs. Savukārt, saskaņā ar 26.panta pirmo daļu pašvaldību vispārējās pirmsskolas izglītības iestādēs izglītojamos uzņem izglītības iestādes dibinātāja noteiktajā kārtībā, ievērojot Izglītības likuma un citu likumu noteikumus.

Kā norādīts tiesu praksē, nav šaubu, ka bērna tiesību aizsardzība ir valsts politikas sastāvdaļa un bērna tiesību un interešu nodrošināšanai ir jābūt prioritārai. Taču bērna aprūpes, audzināšanas, attīstības un atbilstoša dzīves līmeņa nodrošināšanas pienākums vispirms gulstas uz bērna vecākiem (skat. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2008.gada 17.septembra sprieduma lietā SKA-495 15.punktu).

No minētā izriet, ka pirmsskolas izglītība ir viena no izglītības sistēmas pakāpēm, kurā bērni tiek sagatavoti pamatizglītības apguvei. Obligāts pašvaldības pienākums ir nodrošināt piecgadīgo un sešgadīgo bērnu sagatavošanu, pārējā vecuma bērnu izglītošana ir arī vecāku pienākums. Tādējādi, kā atzinis arī Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2008.gada 17.septembra spriedumā lietā SKA-495, Latvijas tiesību normas neparedz piecu gadu vecumu nesasnieguša bērna tiesības uz vietu bērnudārzā.

Konkrētajā lietā pieteicēja norāda, ka, reģistrējot dēlu bērnudārza rindā 2006.gada 16.jūnijā, viņa paļāvās, ka saskaņā ar pastāvošo praksi, bērns tiks uzņemts bērnudārzā no 2008.gada septembra. Proti, no divu gadu vecuma. Noņemot prioritāti māsa/brālis, rindas skaitlis ir mainījies no 6. uz 112., kas pieteicējas ieskatā ir radījis nelabvēlīgas tiesiskās sekas.

Tādējādi, tiesai jāvērtē, vai pieteicējai ir tiesības uz labvēlīgu administratīvo aktu – prioritātes nodrošināšanu uzņemšanai pirmsskolas izglītības iestādē „Ābecītis".

[8] Saskaņā ar likuma „Par pašvaldībām" 15.panta pirmās daļas 4.punktu un Izglītības likuma 17.panta pirmo daļu Rīgas dome ir izdevusi Saistošos noteikumus Nr.79, kas nosaka pirmsskolas vecuma bērnu reģistrācijas un uzņemšanas kārtību Rīgas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs un iestādēs, kas īsteno pirmsskolas izglītības programmas.

Saistošo noteikumu Nr.79 26.punkts noteic, ka vadītājs grupas komplektē no 1.jūlija līdz 15.augustam. No 1.maija līdz 30.jūnijam vadītājs ar ierakstītu pasta sūtījumu informē bērna vecākus par iespēju uzņemt bērnu Iestādē ar 1.septembri, kā arī par nepieciešamo dokumentu iesniegšanu saskaņā ar šo saistošo noteikumu 33.punktu.

Saskaņā ar 28.2.punktu, komplektējot grupas, vadītājs ir tiesīgs ārpus kārtas uzņemt audzēkņu, kuri tajā brīdī apgūst programmu konkrētajā Iestādē, māsas (brāļus), kuri reģistrēti rindā ne vēlāk kā trīs mēnešu laikā pēc dzimšanas.

Savukārt, saskaņā ar saistošo noteikumu 34.punktu bērna uzņemšanu Iestādē, pamatojoties uz šo saistošo noteikumu 33.punktā minētajiem dokumentiem, noformē ar vadītāja rīkojumu, norādot programmu, kuru bērns apgūs.

Līdzīgu tiesisko regulējumu noteica Reglamenta 2.17., 2.19., 2.24.punkts.

Reglamenta 2.19.punkts noteica, ka, komplektējot grupas, vadītājs ir tiesīgs ārpus rindas uzņemt iestādē uzņemto audzēkņu māsas/brāļus, kuri reģistrēti ne vēlāk kā 3 mēnešu laikā pēc dzimšanas.

No minētā izriet, ka pirmsskolas izglītības iestādēs, kuru dibinātāja ir Rīgas pilsētas pašvaldība, audzēkņu uzņemšanas kārtība kopš 2007.gada jūlija notiek saskaņā ar Saistošajos noteikumos Nr.79 noteikto kārtību. Līdz tam bērnu uzņemšanu pirmsskolas izglītības iestādēs noteica iekšējais normatīvais akts - Reglaments. Saskaņā ar noteikto kārtību grupas komplektē pirmsskolas izglītības iestādes vadītājs, kuram,

komplektējot grupas, piešķirtas tiesības uzņemt audzēkņus ārpus kārtas. Uzņemšana bērnudārzā notiek saskaņā ar iestādes vadītāja rīkojumu.

No minētā tiesa secina, ka bērna reģistrēšana ārpus kārtas bērnudārza rindā vēl nedod skaidru iestādes vadītāja apsolījumu, ka bērns patiešām tiks uzņemts bērnudārzā ārpus kārtas. Proti, normatīvais regulējums dod iestādes vadītajam tiesības uzņemt audzēkni ārpus kārtas, bet neuzliek pienākumu ievērot minēto priekšrocību.

Tiesa papildus norāda, ka bērna reģistrēšana rindā uz pirmsskolas izglītības iestādi ir tikai procesuāla darbība, kas jāveic, lai bērnu uzņemtu iestādē. Savukārt, vienīgais administratīvais akts, kas rada tiesiskas sekas – bērns tiek uzņemts iestādē, ir iestādes vadītāja rīkojums par uzņemšanu.

Tādējādi, tiesa pievienojas atbildētāja argumentam, ka paredzēto atvieglojumu mērķis ir palīdzēt vecākiem, kuriem ir vairāki bērni pirmsskolas vecumā un viens no bērniem jau apmeklē kādu no pirmsskolas izglītības iestādēm, lai bērni varētu mācīties vienā mācību iestādē. Tiesības tikt uzņemtam iestādē ārpus kārtas tiek vērtētas brīdī, kad tiek komplektētas grupas nevis brīdī, kad bērns tiek reģistrēts rindā.

Konkrētajā lietā 2006.gada 16.jūnijā pirmsskolas izglītības iestādē „Ābecītis" saņemts pieteikums par pieteicējas dēla uzņemšanu rindā uz 2008.gada septembri, ņemot vērā priekšrocību māsa/brālis (lietas 53.lapa).

Kā izriet no lietas apstākļiem, 2007.gada maijā pieteicējas meita tika atskaitīta no pirmsskolas izglītības iestādes „Ābecītis" un 2007.gada septembrī pieteicējas dēlam noņemts atvieglojums „māsa/brālis", kas ļautu viņu uzņemt minētajā bērnudārzā ārpus kārtas.

Pieteicējas ieskatā 2006.gada 16.jūnijā viņa saņēma skaidru bērnudārza vadītājas atbildi, ka 2008.gada septembrī viņas dēls tiks uzņemts bērnudārzā un uz to tiešām paļāvās.

Tā kā atbildētajam nav no tiesību normām izrietoša obligāta pienākuma uzņemt bērnu pirmsskolas izglītības iestādē pirms piecu gadu vecuma sasniegšanas, tiesa secina ka nav aizsargājama pieteicējas paļāvība, ka, reģistrējot dēlu rindā uz pirmsskolas izglītības iestādi un piešķirot kādu prioritāti ārpus kārtas uzņemšanai, viņas dēls arī tiks uzņemts iestādē ārpus kārtas.

Ņemot vērā minēto, tiesa secina, ka pieteicējas dēlam arī pēc prioritātes atņemšanas tiek saglabāta rinda pirmsskolas iestādē „Ābecītis" un tiesas ieskatā attiecībā pret pieteicēju nav pārkāptas likumā noteiktās tiesības viņas dēlam saņemt pirmsskolas izglītību. Tādējādi, pieteicējai šobrīd nav no tiesību normām izrietošas tiesības uz labvēlīgu administratīvo aktu – dēla uzņemšanu pirmsskolas iestādē „Ābecītis" ārpus rindas.

[9] Saskaņā ar APL 92.pantu ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmā daļa noteic, ka iestāde zaudējumu var nodarīt ar darbību, izdodot prettiesisku administratīvo aktu.

Konkrētajā lietā pieteicējas ieskatā viņai nodarīts morālais kaitējums, jo situācija, kad viņas dēls netiek uzņemts pirmsskolas izglītības iestādē ārpus kārtas no 2008.gada septembra, rada stresu.

Kā izriet no lietas apstākļiem, pieteicēja ir vērsusies iestādē ar prasību par morālā kaitējuma atlīdzinājumu, bet pārsūdzētajā lēmumā pieteicējas prasījums nav vērtēts.

Tādējādi, tiesa atzīst, ka pieteicēja ir ievērojusi lietas ārpustiesas izskatīšanas kārtību un jautājums par morālā kaitējuma atlīdzinājumu ir skatāms konkrētās lietas ietvaros.

Tomēr, tā kā lietā nav konstatēta atbildētāja prettiesiska darbība, nav tiesiska pamata apmierināt pieteicējas prasījumu par morālā kaitējuma atlīdzinājumu un šajā daļā pieteikums noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu, tiesa

nosprieda:

noraidīt *A.S.* pieteikumu par Rīgas domes Izglītības, jaunatnes un sporta departamenta 2008.gada 10.jūnija lēmuma Nr.11-1/DJJ-08-1082-pi atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu un morālā kaitējuma atlīdzinājumu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā divdesmit dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvajā rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese D.Suipe

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās rajona tiesas
tiesnese _____ D. Suipe
Rīgā, 2008. gada 6.martā